



Notat om rammerne for Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets varetagelse af ejerskabet af Energinet – herunder en beskrivelse af armslængdeprincippet og ministeriets tilsyn med selskabet

Dato
13. september 2022

J nr. 2022-172

Dette notat er udfærdiget efter ønske fra Folketingets Finansudvalg på samråd om Rigsrevisionens beretning om Energinets IT-outsourcing den 30. august 2022.

I det følgende gives først en kort præsentation af Energinet, inden rammerne for Klima- Energi- og Forsyningsministeriets (KEFM) ejerskabsvaretagelse gennemgås – herunder beskrives ansvarsfordelingen ml. selskab og ministerium, der grundlæggende hviler på et armslængdeprincip. I Lov om Energinet fastlægges herudover en række områder, hvor der stilles krav om ejerministerens eksplicite godkendelse før forskellige beslutninger i Energinets bestyrelse kan træde i kraft eller hvor ministeren i øvrigt gives særlige beføjelser. Disse bestemmelser kan ses som en nuancering af det generelle armslængdeprincip og enkelte af disse krav om ministergodkendelse mv. gennemgås således herefter. Afslutningsvis beskrives kort de former for tilsyn KEFM udøver ift. Energinet med relevans for cybersikkerhed.

Kort præsentation af Energinet

Energinet er en selvstændig offentlig virksomhed (SOV) ejet af staten. Energinet blev dannet som national transmissions- og systemoperatør for el og gas med virkning fra 1. januar 2005 ved en fusion mellem Eltra, Elkraft System, Elkraft Transmission og Gastra.

Energinets formål er at eje, drive og udbygge overordnet energinfrastruktur og varetage opgaver med sammenhæng hertil og herved bidrage til udviklingen af en klimaneutral energiforsyning. Energinet skal varetage hensyn til forsyningssikkerhed, klima og miljø samt sikre åben og lige adgang for alle brugere af nettene og effektivitet i sin drift. Energinets formål som ejer af gaslagrene er at skabe et langsigtet markedsbaseret afkast.

Rammerne for KEFM's ejerskabsvaretagelse ift. Energinet

Ejerskabet af Energinet varetages af KEFM i henhold til lov om Energinet, Statens Ejerskabspolitik, EU-regler for selskabets aktiviteter mv.

Den generelle ansvarsfordeling ml. ejerministerium og statsligt selskab

Behandlingen i dette afsnit er baseret på Statens Ejerskabspolitik. Heri beskrives, hvordan ansvarsfordelingen ml. ministerium og selskab grundlæggende hviler på selskabslovens alm. ordning, hvorefter selskabets bestyrelse uafhængigt af ejerne (KEFM) skal handle ud fra, hvad der tjener virksomheden bedst (jf. Energinets formål ovenfor).

Dette armslængdeprincip skal generelt for statslige selskaber sikre, at selskaberne drives på egne præmisser, med fokus på den forretningsmæssige drift og værdiskabelse. Som følge af Statens Ejerskabspolitik skal ministeriet udøve sit ejerskab



under respekt for bestyrelsens kompetence og princippet om armslængde mellem ejer og bestyrelse. Dermed hverken kan eller bør staten påtage sig den faktiske ledelse af Energinet eller andre statslige selskaber.¹

Med udgangspunkt i selskabslovens bestemmelser optegner Statens Ejerskabspolitik følgende ansvarsfordeling ml. ejerministerium, bestyrelse og direktion:

Boks 1. Ansvarsfordeling ml. ejerminister, bestyrelse og direktion

Ejerministeren:

- Skal sikre en bestyrelsessammensætning, der er passende i forhold til selskabets forretning og situation.
- Har pligt til at føre et overordnet tilsyn med og tage stilling til udviklingen i selskabet.
- Har pligt til at reagere, såfremt udviklingen i selskabet tilsiger det, fx hvis der er tegn på, at statens midler i selskabet er truet.
- Skal fremskaffe bevillingsmæssig hjemmel fra Folketinget, hvis der er tale om køb og/eller salg af aktier, eller dispositionerne i øvrigt medfører udgifter eller indtægter på statsbudgettet.
- Skal skaffe hjemmel i Folketinget ved dispositioner, der ligger ud over det formål med statens deltagelse i selskabet, der er angivet i oprettelsesloven eller -aktstykket, og i det omfang, det i øvrigt er forudsat i oprettelsesloven eller -aktstykket.
- Skal sikre statens deltagelse, eventuelt ved fuldmagt, i selskabets generalforsamling.
- Skal tage stilling til den overordnede strategiske ramme for selskabets forretning.

Bestyrelsen:

- Har det overordnede ansvar for beslutninger vedrørende drift og investeringer.
- Skal udøve strategisk ledelse, dvs. blandt andet tage aktiv del i udarbejdelsen af selskabets overordnede strategi og mål, og træffe beslutninger vedrørende sager, der går ud over den daglige drift.
- Har ansvaret for at udføre en kontrolfunktion i forhold til den daglige ledelse.
- Kan i medfør af fx en vedtægtsbestemmelse have pligt til at understøtte ministerens overordnede tilsyn og aktive ejerskabsudøvelse blandt andet ved at sikre, at ministeren modtager relevant information.
- Kan undtagelsesvis anmode bestyrelsesformanden om at udføre særlige opgaver for selskabet, herunder kortvarigt at deltage i den daglige ledelse. Der skal i så fald foreligge en bestyrelsesbeslutning herom inklusive forholdsregler til sikring af, at bestyrelsen bevarer den overordnede ledelse og kontrolfunktion. Aftaler om formandens deltagelse i den daglige ledelse og den forventede varighed heraf skal oplyses i en selskabsmeddelelse.

Direktionen:

- Har ansvaret for den daglige ledelse af selskabet.

¹ Dette forhold er afspejlet i bemærkningerne til forslag om lov om energinet (2005): "Endvidere forudsættes økonomi- og erhvervsministeren ikke at træffe beslutning i et sådant omfang, at der herved sker en overtagelse af den faktiske ledelse af Energinet Danmark fra bestyrelse og direktion."



Kilde: Statens Ejerskabspolitik.

Specifikke krav om ministergodkendelse, bestemmelser om ministerbeføjelser mv. i Lov om energinet mv.

Energinet er oprettet ved lov om Energinet², der grundlæggende regulerer selskabets aktiviteter. I loven specificeres, at en række beslutninger i Energinet kræver ministerens godkendelse for at træde i kraft samt, at ministeren på flere områder har særlige beføjelser ift. selskabet. Med disse bestemmelser nuanceres armslængdeprincippet således. Væsentlige bestemmelser omfatter bl.a.:

Boks 2. Eksempler på krav om ministerens godkendelse samt ministerens særlige beføjelser i lov om Energinet

Vedr. selskabsmæssige omstruktureringer:

§2, stk. 3. Energinet kan efter godkendelse fra klima-, energi- og forsyningsministeren oprette helejede datterselskaber. Energinet kan herudover eje ejerandele i andre selskaber med begrænset ansvar og indgå samarbejdsaftaler og lignende i forbindelse med udøvelsen af sin virksomhed.

§2, stk. 4. Energinet kan efter godkendelse fra klima-, energi- og forsyningsministeren foretage selskabsmæssige omstruktureringer af sin virksomhed, herunder fusioner og spaltninger mellem Energinet og Energinets helejede datterselskaber. Omstruktureringer skal gennemføres efter selskabslovens regler med de ændringer, der følger af denne lov.

Vedr. anlægsprojekter:

§4, stk. 3. Energinet skal ansøge klima-, energi- og forsyningsministeren om godkendelse af projekter eller godkendelse af indmeldelse af projekter til EU, der er omfattet af godkendelsespligt, jf. stk. 9, nr. 3. Det ansøgte skal være belyst i den langsigtede udviklingsplan efter stk. 2.

Vedr. ministerens særlige beføjelser:

§ 5. Klima-, energi- og forsyningsministeren kan træffe beslutning om ethvert forhold vedrørende Energinets anliggender.

Stk. 2. Klima-, energi- og forsyningsministeren fastsætter en vedtægt for Energinet. Ændringer af vedtægten skal godkendes af klima-, energi- og forsyningsministeren.

Stk. 3. Energinet fastsætter vedtægter for Energinets helejede datterselskaber. Klima-, energi- og forsyningsministeren skal godkende vedtægterne for Energinets helejede datterselskaber og ændringer heraf.

Stk. 4. Energinet fastsætter en koncerninstruks, som nærmere fastlægger beslutningsbeføjelserne og opgave- og ansvarsfordelingen mellem Energinet og Energinets helejede datterselskaber. Klima-, energi- og forsyningsministeren skal godkende koncerninstruksen og ændringer heraf.

Vedr. årsrapport

§11. stk. 3: Den reviderede årsrapport forelægges klima-, energi- og forsyningsministeren til godkendelse.

² <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2022/1161>



Flere af ovenstående bestemmelser om krav om ministerens godkendelse og specifikation af ministerens særlige beføjelser svarer til dem, der er tillagt en generalforsamling i et aktieselskab. Dette forhold er desuden afspejlet i bemærkningerne til forslag om lov om Energinet (2005): *"Da ministeren er eneejer, svarer dette til de gældende regler for aktieselskaber, hvor generalforsamlingen med få undtagelser kan træffe beslutning om ethvert forhold vedrørende virksomheden."*³

For en fuld gennemgang henvises til Lov om Energinet.

KEFM's tilsyn med Energinet

Idet KEFM varetager statens ejerskab af Energinet skal KEFM udøve et overordnet ejermæssigt tilsyn med henblik på at sikre, at Energinet drives i overensstemmelse med sit formål og efter statens interesser. Dette tilsyn varetages af departementet. Af særlig relevans i denne sammenhæng udøver KEFM herudover det såkaldte beredskabstilsyn rettet mod energisektoren generelt. Dette tilsyn varetages af Energistyrelsen. Endelig fører Energistyrelsen og Forsyningstilsynet en række tilsyn, der omfatter Energinet.

Det er væsentligt at bemærke, at de tilsyn der varetages af Energistyrelsen ikke er relateret til ejerskabstilsynet og ikke opfylder krav eller forpligtigelser ifm. hermed. Energistyrelsens sektorberedskabstilsyn ville som eksempel, blive afholdt i dets nuværende form uagtet, at ejerskabet var placeret i et andet ministerium..

Ejertilsyn

KEFM udøver som ejer af Energinet et overordnet ejermæssigt tilsyn med henblik på at sikre, at Energinet drives i overensstemmelse med sit formål og efter statens interesser. Tilsynet er baseret på faste møderækker og oversendelse af materiale fra Energinet til KEFM.

Centralt for tilsynet er Energinets orienteringspligt (Lov om Energinet, § 5, stk. 5), der indebærer en pligt for Energinet til at orientere ministeriet om sager, der er af væsentlig og/eller principiel betydning i forhold til Energinets virksomhed, herunder forhold som er af væsentlig og/eller principiel økonomisk, strategisk eller politisk betydning.

Beredskabstilsynet

KEFM er herudover ansvarlig for at føre det såkaldte beredskabstilsyn med den samlede el- og gassektor. Denne tilsynsopgave er placeret i Energistyrelsen. Beredskabstilsynet føres med udgangspunkt i følgende bekendtgørelser:

- Bekendtgørelse nr. 821 af 14. august 2019 om beredskab for naturgassektoren
- Bekendtgørelse nr. 2646 af 28. december 2021 om beredskab for elsektoren

³ <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/200412L00082>



- Bekendtgørelse nr. 2647 af 28. december 2021 om it-beredskab for el- og naturgassektorerne

Beredskabstilsynet omfatter ca. 80 virksomheder i alt, herunder de helt eller delvist statsejede Energinet, Evida og Ørsted. Hertil bl.a. større kommunale forsyningselskaber som fx HOFOR. Det primære formål med beredskabstilsynet i Energinet er at sikre, at Energinet opfylder bekendtgørelsernes krav, både som systemejer og som koordinerende enhed i sektorerne. Der føres alene tilsyn med implementerede/idriftsatte procedure, processor og anlæg.

Øvrige tilsyn i KEFM

Ud over departementets ejertilsyn og Energistyrelsens beredskabstilsyn fører Forsyningstilsynet og Energistyrelsen en række tilsyn, der omfatter Energinet. Herunder fører Energistyrelsen tilsyn med Energinet som systemoperatør på el-området, tilsyn med Energinet som systemoperatør på gasområdet, tilsyn med Energinet som transmissionssystemoperatør, tilsyn med sektorkobling mv.